GERENDAY ÁGNES

ÉDESAPÁM, GERENDAY ENDRE

középiskolai és főiskolai ének-zenetanár, karnagy emlékére
(1926-2014)

Gerenday Endre

1926. április 19-én született Bogyiszlón, ahol édesapja református lelkész volt. Az elemi iskola elvégzése után Nagykőrösön az Arany János Gimnáziumban tanult négy évig, majd szülei nehéz anyagi helyzete miatt (édesapja három fiúgyermeket nevelt) középiskolai tanulmányait a soproni, majd a pécsi gyalogsági hadapródiskolában folytatta. A háború miatt hamarább került sor avatására, a német frontra került, majd 9 hónapig volt amerikai fogságban, sokszor embertelen körülmények között. A puszta földön való fekvést, éhezést, szenvedéseket a kemény hadapródiskolai nevelés tette elviselhetővé. Az akaraterő, amelyet ugyanennek a nevelésnek köszönhetett, sok nehézségen segítette át a későbbiekben is.

Zenei adottságai már gyerekkorában megmutatkoztak, 10 éves korában a kántort helyettesítette a templomban. A hadifogságból visszatérve 1946 nyarán kerékpárral elment Nagykőrösre és jelentkezett a tanítóképzőbe, ahol még abban az évben felvették ötödévre egy különbözeti vizsga után. Ebben az évben mutatta be a képző a Csongor és Tünde c. színdarabot, amelynek ő volt a zongorakísérője, (Mendelssohn műveiből állították össze a kísérőzenét), innen ered szeretete a zenés színpad iránt. 1947-ben szerzett kántortanítói oklevelet (tanára volt Márton Barna), ezzel az oklevéllel jelentkezett Budapesten a Zeneakadémiára, **itt elvégezte az énekszaktanítói tanfolyamot, ahol többek között Kodály Zoltán, Bors Irma, Bárdos György, Zalánfy Aladár és Gárdonyi Zoltán tanították.** Egyik tanára beajánlotta a Fővároshoz, így sikerült állást kapnia egy általános iskolában, ahol a következő évtől kezdve kinevezett énekszaktanító lett.

Tovább akart azonban tanulni, mert **egyházkarnagyi** álmai voltak. Felvették a Zeneakadémia Egyházzenei tanszakára, de az első év befejeztével az egész tanszakot

megszüntették. Így került a Középiskolai Énektanár és Karvezető szakra, ahol 1952-ben szerezte meg oklevelét. Tanárai voltak többek között Ádám Jenő, Zalánfy Aladár, Gárdonyi Zoltán, Viski János, Járdányi Pál, Vásárhelyi Zoltán, Bartha Dénes, Szabolcsi Bence, Gaál Margit, Nagy Olivér.

Zeneakadémiai leckekönyv Egyházzene (pdf)

Képaláírás:

Gerenday Endre zeneakadémiai leckekönyve (Egyházzenei tanszak, 1948/49. tanév)
A tanári névsor a budapesti Zeneakadémia közelmúltbeli aranykorát idézi:
Bárdos György (énekgyakorlat), Bárdos Lajos (összhangzattan), Bartha Dénes (zenetörténet), Gaál Endre (zongora), Gárdonyi Zoltán (protestáns egyházzene, partitúraolvasás), Sallay Józsa (ének. hangképzés), Zalánfy Aladár (orgona, protestáns egyházi népének, orgonaismeret), továbbá Zathureczky Ede (főigazgató) és Kapitánffy István (főtitkár)

ZAK végzősök (pdf)

Zeneakadémiai tanulmányaival párhuzamosan már általános iskolában tanított, 1948–1951 között a Lajos utcai Általános Iskolában volt ének-zenetanár, egy évig az Attila utcai általános iskolában tanított, majd 1952–1962 között a Fényes Adolf utcai Általános Iskolában működött ének-zenetanárként.

Gerenday Endre felülről a második tanári sorban balról haladva a második. Nemcsak a tabló, de a „ÁLT. FIÚISKOLA”-i elnevezés is már történelem.

Itteni fiúkórusával nagy sikerrel szerepelt a Zeneakadémián Kodály Zoltán jelenlétében, aki külön kiemelte a fiúkórus kiváló előadását. A Fényes Adolf utcai és Tímár

utcai általános iskolás gyermekekkel zenés színpadot hozott létre, ahol előadták Kacsóh Pongrác: János vitéz c. daljátékát, majd Kodály Háry Jánosát a szerző jelenlétében. (Kodály tanár úr egy felvonást akart meghallgatni, de végül ottmaradt az egész előadás alatt!). Az Attila utcai általános iskolában színpadra állították a Székely fonót, és a kórus mellett zenekart is alapított. Többek között Mozart: Gyermekszimfóniájának előadásával értek el nagy sikert. Számos nyári tábort szervezett, amelyek során a gyerekkorában megismert és megszeretett cserkészhagyományok felhasználásával tette felejthetetlen élménnyé valamennyi diákja számára a közös együttlét **minden** percét.

Gerenday Endre az 1950-es években

1950-ben megnősült. Felesége, Fallenbüchl Ágnes kézimunka-földrajz szakos tanárnő volt, akit 1956-ban Forradalmi Bizottsági tagsága miatt letartóztattak, majd állásából elbocsátottak, ettől kezdve **hat évig gyári segédmunkásként, később kávéfőzőként dolgozhatott egy eszpresszóban**, 1962-től taníthatott csak ismét. 57 évet éltek együtt, jóban, rosszban kitartva egymás mellett.

Egy lányuk született, Ágnes, aki édesapja **példáját követve** szintén a zenei pályát választotta. Később ő lett állandó zongorakísérője, így nemcsak a családi kapcsolat, de a szakmai munka is összekötötte őket.

Fallenbüchl Ágnes és Gerenday Endre

1962-től a Budapesti Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájának ének-zenetanára lett, ahol az iskolai kórussal számos sikert ért el, bemutató órái legendásak voltak, a gyerekek rajongtak érte.

Gerenday Endre furulyázni tanít

„1962-től a Budapesti Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájának ének-zenetanára lett…”

1968-tól két évet tanított Jászberényben a Tanítóképző Intézetben **intézeti** tanárként, 1970-ben **visszakerült** Budapestre a Tanítóképző Intézetbe majd Főiskolára, ahol főiskolai docensként majd tanárként működött. 1988-ban vonult nyugalomba, de az esti tagozaton még tovább tanított 1995-ig. 2004 év végéig tanított a Nemzetközi Pető Intézetben, ahol a leendő konduktorokat oktatta ének-zenére.

A Főiskolán elsősorban az ének-szakkollégiumon tanított ének-zenét, tanítás-módszertant, zenetörténetet és hangszerjátékot. Tanítványait nem csupán a zene, a **tanítás** a kórusművészet, de a színház tiszteletére-szeretetére is tanította, hiszen pályáját végig kísérték a zenés színpadi előadások. Megalapította a Főiskola Zenés Színpadát, amelynek zenei vezetője lett. Műsorukon szerepelt többek között Mozart: Színigazgató, Donizetti: A csengő c. vígoperája, Paisiello: Komikus kantátája, Kodály: Háry János c. daljátéka és Ránki-Vas-Hubay: Egy szerelem három éjszakája c. zenés színműve. **Ez utóbbi bemutatóján két szerző is részt vett és a legnagyobb megelégedés hangján szóltak az előadásról.**

Növendékeitől, hallgatóitól megkövetelte a felkészülést, általános műveltsége, tájékozottsága mindenhol elismerést keltett. Nagyon szerette a zene mellett a történelmet, az irodalmat, a természetet, nagyon sokat olvasott, 80 éves kora után is fejből idézte a kisdiákként megtanult latin memoritereket, magyar és külföldi költők verseit, sőt újakat is megtanult. Tanári működése alapján **mintegy** nyolcszor kapott kisebb, nagyobb elismerést.

1948-tól megszakítás **vezetett kórusokat**. Énekkaraival a legmagasabb minősítési fokozatokat érte el, számos kórusversenyen, fesztiválon nyert díjakat.

Talán a legbüszkébb szeretett tanára, az elfogulatlan kritikus, nagyszerű szakember, Nagy Olivér méltatására volt, amit a hatalmas Liszt mű, A kovács előadása után írt róla és a BKV Egri Ferenc Férfikaráról: „*Gerenday Endre vezénylését a formálás és szerkesztés szabadsága, zeneiség és szuggesztivitás jellemezte*”.

Nagyon jól beszélt németül és angolul, 60 éves volt, amikor beleszeretett Finnországba és a finn nyelvbe, amit pár év alatt egész jól elsajátított. A

nyelvtanfolyamon szerzett barátai tanácsára megalapította a Kalevala vegyeskart, amellyel évekig próbált saját lakásában. Az énekkarral számos fellépésük mellett nagysikerű koncertkörutat tett meg 1994-ben Finnországban, itteni művészi munkájáért megkapta a Kalevala Baráti Kör ikergyűrűjét, amelyet egész életében büszkén hordott.

Gerenday Endre otthonában (2011)

A karnagyok közt ritka kivételként arra is figyelt, hogy amikor egy énekkartól eljött, megfelelő utód álljon a helyén. Szívéhez nagyon közel állt a solymári két együttese, mindkettővel a legmagasabb fokozatot érte el, lemezfelvételeket jelentett meg, külföldi utak alkalmából szerzett dicsőséget Magyarországnak. Itteni munkájáért kapta meg a „Solymárért" kitüntetést, és amire a legbüszkébb volt, a Csokonai Vitéz Mihály alkotói díjat. Amikor 2011-ben végleg elbúcsúzott a vezényléstől – mert azt is tudta, mikor kell ezt megtenni – Solymár rendezte meg búcsúkoncertjét is. Szerencsére lejegyzésre kerültek a solymári barátaihoz ekkor mondott gondolatai: *„Mindenekelőtt azonban a legbüszkébb arra a szeretettől áthatott köszöntésre vagyok, amellyel minden kórusom megajándékozott. A kórusvezetők tudják, hogy nem elég a mű megtanítása, de meg kell éreztetni a szerző nemes szándékát, amely igazabbá, jobbá teszi az emberiséget. Nagy dolog az, amikor azt mondja egy dalos: »Tanár Úr, nekünk ez az igazi ünnep, amikor itt vagyunk.«*

Ezt az eredményt a jóhangulatú próbák kemény munkája alakította ki, ahol nagyon fontos, hogy egyszerre vegye mindenki a levegőt, azonos legyen a hangzás, a kórus minden tagja érezze a mű lényegét, tudjon eggyé válni a karnaggyal. A legnagyobb örömöt mégis az okozta, hogy ***minden kórustag*** *arca* ***mindig tükrözte a szerző által megírt igazságot****,* ***a művek lényegét, és a hazaszeretetet."***

Kórusai:

1949–1950: Textor Kendőgyár vegyeskara /
Lőrinci Vattagyár vegyeskara
1950–1957: Újpesti Gyapjúszövő Énekkara
1952–1977: Ganz Kapcsolók és Készülékek Gyára „Újvilág" férfikara
1977–1980: Kőbányai Általános Munkásegylet férfikara

A Kőbányai Általános Munkásénekkar és benne három tündér

1978–1990: BKV „Egri Ferenc” férfikar (fesztiválfokozat)
1979–1991: Volánbusz „Liszt Ferenc” férfikar (fesztiválfokozat)
1989–2005: Solymári Férfikar (hangversenykórus)

A Solymári Férfikar fellépési ruhájában és

a dalosai között

1990–2009: Láng Művelődési Ház Férfikara/Acélhang Férfikar

Gerenday Endre a közel 50 fős Láng Művelődési Ház Férfikar/Acélhang Férfikar koncertjén

1991–1997: Kalevala Vegyeskar (az énekkart ő alapította)
1998–2007: Solymári Hagyományőrző Asszonykórus (Arany Rozmaring díj)

Gerenday Endre és Solymári Hagyományőrző Asszonykórus a Müpa-ban

2006 – 2011: Zengő Kórus

Kitüntetései:
1986: Munka Érdemrend Bronz fokozat
1996: Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskereszt
2002: „Solymárért" kitüntetés (*Solymár kulturális életének fellendítéséért, közösséget teremtő karizmatikus szakmai tevékenységének elismeréséért)*
2005: Csokonai Vitéz Mihály alkotói díj *(a kórusművészet és a hagyományok ápolása terén kifejtett több évtizedes példamutató szakmai munkája, életműve elismeréséért)*

2006-ban jelent meg a KAIROSZ Kiadónál „Negyedszázad vándorútján – Bogyiszlótól a heilbronni fogolytáborig" c. önéletrajzi könyve.

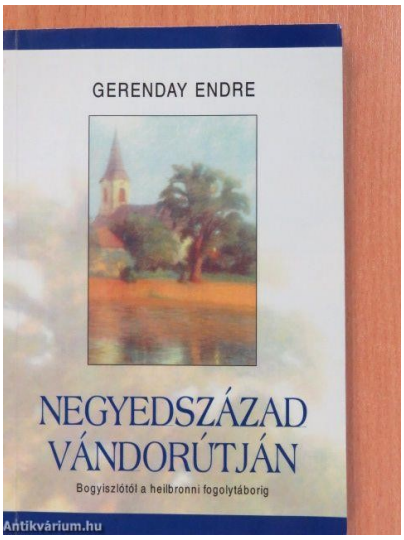

Amikor kicsit enyhébb lett az élet, nagyon szeretett **autót vezetni**, utazni, családjával bejárta egész Európát, sátorral, campingekben **lakva**, ebben fáradhatatlan társa volt szeretett felesége és lánya.

Saját erejéből építette fel nyaralójukat Tatán, kitanulva a kőműves – ács és minden egyéb házépítő mesterséget is.

A Zeneakadémia „friss” gyémántdiplomásaként leányával, Gerenday Ágnes karnaggyal

Akárhol volt, mindenütt ő volt a társaság középpontja, azonnal énekelt, zongorázott, rengeteg népdalt tudott. Egyik kedves solymári kórustagja ezt írta róla: „…mégis mindenekelőtt a próbák jutnak eszembe. Azok a tartalmas, érdekes és élményszerű próbák, ahol elkezdődött valami, ami megmagyarázhatatlanul vonzotta az ember figyelmét a zene felé még akkor is, ha éppen nem a kedvünk szerinti kórusművet tanultuk, illetve gyakoroltuk. Most már tudom, hogy ez az Ő egyéniségéből fakadó vonzerő lehetett. Bandi bácsi életében legendává vált, akár egy emlékünkben élő jó tanár. De hát az volt, és még több. Tanár-tanító, muzsikus és

EMBER! EMBER és TANÁR, aki a közösség igazi formálója, aki tudásával, saját életpéldájával, szakmája iránti alázattal, hazaszeretetével zászlóként állt előttünk.” (Bonivárt Attila)

„Bandi bácsi életében legendává vált…”

Eltávoztának hírére egyik kedves barátja azt mondta: „nála tisztább lelkű embert nem **ismertem**. Egyike volt azoknak az igazi úriembereknek, akinek egész lényéből nemesség sugárzott. Mércéje példaképül szolgált és fogódzott jelentett sokak számára. Derűs, bölcs egyénisége sugározta a szeretetet. Nagyszerű karnagy, elhivatott tanár volt, sokak példaképe”.